

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

3. An perversa intentio Ministri in conferendo Baptismo, & aliis
Sacramentis suppleatur à Deo quoad gratiam? Et quid quoad
Characterem? Ex p. 3. tr. 4. res. 17.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

mentiretur, & plus factio esset standum, quam verbo, quia ut Jurisperiti loquuntur, esset protestatio contra factum. Si etiam Notarius conficeret instrumentum cum omnibus requisitis conditionibus & circumstantiis; corde tamen suo derisorie intenderet tale instrumentum perficere: revera tamen validum esset instrumentum, nisi intentionem suam aliquo expresso verbo vitaret, quod in instrumento apponeret. Ita qui conficit Sacramentum, & administrat materiam, & formam adhibet; etsi postea afferat, se nihil conficere voluisse, aut derisorie egisse; non esset audiendus. Et ita recte Alexander Patriarcha Alexandrinus, communicato prius consilio cum Episcopis, definiunt, Athanasium, qui in pueritia alios pueros colludentes secum in litore maris baptizaverat, agens ipse Episcopi personam; verè baptizasse, & verè fuisse baptizatos pueros, & nulla ratione baptizandos: quod intellexerit, verba proferri in baptismo consueta, rectè ab eo fuisse pronunciata. Lege decimum librum Ecclesiasticae Historiae à Rufino additum, & Nicephorum Callistum lib. 8. cap. 44.

9. Nondè argumentum lumi potest ab intentione suscipientis Sacramentum. Nam etsi quis accedat ficto animo, aut haeretico ad Sacramentum, non credens ullum Sacramenti effectum: si tamen se sponte subdat Ecclesiae consuetudini, & patiatu morte Ecclesiae baptizari, ut fecit Simon Magus, & pueri illi colludentes juxta mare ab Athanasio baptizati; illi quidem recipiunt Sacramentum, id est characterem, licet non gratiam: nec satis est dicere, ego non intendebam Sacramentum recipere, aut characterem; cum non crederem, sed derisorie id facerem; nam respondebitur ei: Cur ergo passus es in te fieri quod consuevit facere Ecclesia cum omnibus, ex quibus provenit ille effectus, & quem praedicant eventurum, quovis animo ad hoc Sacramentum accedant; Itaque non reiteratur in his Sacramentum etiam suam fictionem consentientibus; sed recedente fictione, & accedente fide, collatus Baptismus jam suum gratiae effectum in eis operatur. Ita similiter de verè, & cum fide ad Baptismum accedente; & à Ministro, vel non credente, vel derisorie operante, verus confertur Baptismus, & ejus effectus, etiam si gravissimè peccet in ejus ministerio; ubi tantum, & non alteri nocet. Hucuique Salmeronius; cuius sententiam novissimè sequutus est Hieronymus Columbus, de Hierarchia Angelica, & Humana, lib. 4. cap. 20. Sed id quod nimiam admirationem facit, est considerare, Catharinum, ex Ordine Praedicatorum, & Salmeronium ex Societate Jesu interfuisse tanquam Theologos in Concilio Tridentino.

10. Veram eorum opinionem profus rejiciendam esse puto. Unde Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo, de Sacram. tom. 1. disp. 8. sect. 2. n. 15. sic asserit: Ego quidem fateor hanc sententiam cujuscunque sit; non ita aperte comprehensam esse definitionibus Conciliorum adductis; sicut comprehenditur Lutheri, & aliorum Haeticorum error. Nam haetici nullam profus intentionem exigebant faciendi quod facit Ecclesia; sed dicebant, validum esse Sacramentum, quantumvis Minister affirmaret, se non serid, sed iocose, & irrisorie operari. Hi autem Auctores exigunt, non solum intentionem faciendi illum actum externum, & proferendi illa verba, (quae intentio neque etiam ab Haeticis excludi poterat) sed etiam intentionem faciendi illum actum, & proferendi illa verba eo modo, quo ab Ecclesia fieri, & proferri solent; hoc

est, cum tali modo externo, ostendente rem serid agi, & non jocandi gratia. Quia intentione posita, dicunt, licet interius habeat intentionem illudendi, & non conficiendi verum Sacramentum; eam intentionem mente conceptam, & exterius non proditam non vitare, aut obesse quidquam valori Sacramenti: jam enim habetur intentio faciendi quod facit Ecclesia. Caterum, licet nec sententia differat ab errore Haeticorum; adhuc tamen ex mente Conciliorum, & ex fundamentis, quibus contra Haeticorum Dogma istud definitum est, ita clarè colligi potest falsitas etiam hujus alterius sententiae, ut meritò censetur ab errore damnato non multum distare, & ideo meritissimè ab omnibus Theologis rejecta sit. Ita Lugo; qui postea respondet ad argumenta Seribonij, & Salmeronij, quem tamen non citat: Ad illum, qui doctè totam materiam pertractat; cui adde Tannerum, tom. 4. disp. 3. quest. 4. dub. 1. num. 21. Dicastrum de Sacram. tom. 1. tract. 1. disp. 3. dub. 5. Serram in 3. part. quest. 46. art. 6. Franciscum Lugo de Sacram. in genere, cap. 2. quest. 9. num. 72. Ochagaviam, de Sacram. in gener. quest. 22. num. 5. Suarez in 3. part. tom. 2. disp. 13. sect. 2. Vasquez, disp. 138. cap. 3. num. 28. Granadum, tract. 5. disp. 4. sect. 1. Hurtadum, disp. 4. difficult. 4. & alios.

11. Dicendum est itaque, ad valorem Sacramentorum non sufficere intentionem proferendi legitimam formam supra legitimam materiam, prout Ecclesia jubet: sed necessariò requiri etiam intentionem faciendi Sacramentum, vel id, quod ea externa actione, & caeremonia intendit Ecclesia, aut instituit Christus. Nam intentio ad Sacramenti valorem necessaria referri debet, non solum ad ipsam per se externam actionem Sacramentalem: v. g. ablutionem, unctionem: sed etiam aliquo modo formaliter ad ipsam Sacramentum, & consequenter etiam aliquo modo ad effectum Sacramenti: ita nimirum, ut Minister aliquo modo intendat, non solum prolatis formae verbis abluere, unguere: sed etiam abluendo, unguendo, verbaque legitime proferendo, Sacramentum conficere: adeoque facere quod facit Ecclesia: seu quod fecit, seu fieri voluit Christus, non solum materialiter, sed etiam aliquo modo formaliter, ac sub eadem ratione: hoc ipso enim Minister intendit mediatè, tanquam in sua videlicet causa, effectum Sacramenti.

RESOL. III.

An perversa intentio Ministri in conferendo Baptismo, & alio Sacramenti, suppleatur à Deo quoad gratiam?

Et quid quoad characterem? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 17.

§. 1. **N**egative respondeo cum Homobono de Bonis in exam. Eccl. part. 1. tr. 4. c. 2. q. 10. Naldo in sum. ver. Sacr. n. 10. Henriquez lib. 1. c. 10. n. 3. Filiucio tom. 1. tr. 1. c. 5. n. 80. Sylvio in 3. part. q. 68. art. 2. ad 4. arg. Fernandez de Heredia in disp. mixtis de Sacr. in genere. part. 9. dub. unico, num. 17. Suarez, & aliis communiter. Et ratio est, quia quod Deus suppleat defectum Ministri, in tali casu, non fundatur ulla lege, promissione, aut necessaria ratione, & intentionem Ministri necessariò requiri est de fide. Ergo, &c.

2. Et ita hanc sententiam veram existimat Cabrera de Sacr. q. 64. art. 8. disp. 1. §. 6. n. 65. & 66. ut contrariam tanquam erroneam, & temerariam refellat.

3. Non reticeam tamen affirmativam sententiam quam

De Sacram. Baptismi. Resol. IV. V. & VI. 5

quamplures docere, & idè Bartholomæus ab Angelis Dominicanus in exam. conf. de Sac. in communi. dist. 1. §. 3. sic asserit. Ubi Minister ex malitia in Baptismo, vel Penitentia, vel alio Sacramento falleret, non habendo intentionem faciendi, quod Ecclesia facit, sed tantum irrideret hominem, & hæc sua malitia non esset nota? Deus (qui facienti quod in se est, non deficit in necessariis, nec alligavit virtutem suam Sacramentis (sua infinita bonitate suppleret, non quoad characterem, sed quoad gratiam. Ita ille, qui citat D. Thomam in 4. dist. 24. q. 1. art. 2. quæstiuicula 3. & Viguerium, & ex eadem Dominicanorum familia, hoc etiam docet Sylvester ver. Baptism. 6. n. 3. & novissimè Zanardus in direct. confess. parvi, de Sacram. Bapt. c. 4. in fine. Idem à fortiori docent Angelus ver. Bapt. 7. n. 12. & Alensis, Durandus, & Gabriel apud Filliucium ubi supra.

4. Et tandem hanc opinionem etiam ex Societatis Jesu Theologis Pater Valentia tom. 4. disp. 3. q. 5. punct. 3. ubi ita ait. Probabiliter arbitrantur Theologi, Deum in infantibus supplere defectum Ministri, quando hic malitiosè subrahatur intentionem, & in adultis eundem defectum Ministri suppleri per devotionem, & fidem ipsius suscipientis, Deo etiam peculiariter ad id cooperante, si quid fortè in devotione deficit. Quamquam illud de infantibus non secundum legem ordinariam, sed secundum privilegium quoddam accipi debet. Sic Valentia, sed tu ne recedas à nostra sententia.

RESOL. IV.

An in verbis forma Sacramentorum detur parvitas materia?

Et an hoc intelligendum non sit in verbis essentialibus, & mutantibus sensum?

Et an si quis in forma Sacramenti Eucharistia reliquerit particulam enim, & in forma Baptismi, & Penitentia particulam ego, incurrat culpam mortalem?

Et quid, si ad finem verborum consecrationis quis non proferat m, valde distinctè, & illud r?

Et quid dicendum, si verba essentialia forme Sacramenti mutentur in alia, idem tamen significatum tenentia?

Et an peccet mortaliter, qui ex industria corruptè profert, aut mutat verba forma? Ex p. 5. tr. 5. Ref. 39.

§. 1. Respondeo negativè cum Alphonso de Leone de off. Conf. p. 1. recollect. 7. n. 40. & aliis, quod est intelligendum de verbis essentialibus, & mutantibus sensum, & idè ego alibi notavi quod si quis in forma Sacramenti Eucharistia relinqueret particulam enim, non incurteret culpam mortalem, & ita etiam docet Hurtado de Sac. in gener. disp. 1. dist. 1. 4. & idem dicendum esse puto, si in forma Sacramenti Penitentia & Baptismi omittatur particulam * Ego.

2. Notandum est etiam hic quod si verba essentialia forme Sacramentorum mutentur in alia, idem tamen significatum tenentia, ex genere suo non esse nisi peccatum veniale, secluso scandalo: Ita Sotus in 4. dist. 1. 4. q. 1. art. 3. Ochagavia tr. 1. de Sac. Penit. q. 6. n. 6. Valentia tom. 4. disp. 7. punct. 3. & alij. 3. Sed non desinam hic apponere verba: Sylvij in 3. part. q. 60. art. 8. dub. 3. concl. 3. ubi sic ait. Qui ex industria corruptè profert, aut mutat verba forme, peccat mortaliter, si corruptio, vel mutatio sit notabilis, etiamsi solum accidentaliter, venialiter si parva, vel non scienter facta, modò tamen absit contemptus etiam interpretativus; parvitas enim materiae communiter excusatur à mortali. Ita ille, Unde est

Tom. I.

his obiter notetur quàm ridiculus sit scrupulus eorum, qui si ad finem verborum consecrationis non proferunt m, valde distinctè, & illud r, quod in verbo est reperitur, putarent se non consecrassè, eùm hæc mutatio nullius ferè momenti sit, ut rectè notat Granadus de Sac. in 3. part. contr. 3. tr. 1. disp. 5. n. 3.

in §. ult. Ref. annot. præterit. & in aliis veris ejus ult. annot.

RESOL. V.

An in conjunctione materiae, & forme Sacramentorum detur parvitas materia? Ex p. 5. tr. 5. Ref. 40.

§. 1. Videtur negativè respondendum ex sententia Doctorum, qui requirunt simultatem temporis inter aliquam saltem partem forme, & aliquam partem materiae, ita ut non priùs perficiatur forma, quàm existat aliquid materiae, nec priùs existat integra materia, quàm incipiant verba proferri. Ita Scotus in 4. dist. 6. q. 1. §. Dico ergo. Gabriel q. 1. art. 2. concl. 8. Richard. dist. 3. art. 4. q. 2. licet non omnino clarè. Basol. dist. 15. q. 1. art. 2. in fine. Perez 3. part. q. 66. art. 8. n. 3. Navarrus in sum. c. 22. n. 8. & Sylvester ver. Bapt. 5. §. Secundo, licet de Baptismo in speciali loquantur. Eandem doctrinam magis ex professo defendit Caietanus tom. 1. opusc. tr. 26. non solum in Baptismo, sed potissimè in sacramento Ordinis, ratione probatur, quia inter materiam & formam Sacramenti requiritur ea conjunctio, quæ necessaria est ad veritatem verborum; sed ad veritatem verborum necessarium est ea saltem quoad aliquam partem proferri, cum applicatur materia, ergo ad Sacramentum requiritur aliquam partem materiae esse simul cum aliqua parte forme.

2. Sed ego puto non requiri ad veritatem Sacramenti coexistentiam materiae, & forme, sed sufficere moralem conjunctionem. Ita ex Soto, Victoria, Henriquez, Suarez & aliis, docet Granadus de Sac. in 3. part. contr. 3. tr. 1. disp. 4. n. 4. quia Sacramentum est morale quoddam compositum, ex re sensibili, & verbis, quæ illam determinant ad significandam gratiam; ergo ad ejus constitutionem & veritatem sufficit moralis conjunctio, & moralis modus reddendi vera verba, quibus præcipitur ipsum Sacramentum: ad moralem autem conjunctionem satis est si verba non ita distent à re sensibili, ut non censeatur ad illam pertinere, seu illam actuare & determinare ad significationem rei sacrae, quod quidem optimè intelligi potest, si verba parum distent à materia, licet non simul coexistent, sed circa præsentem questionem ne deseras etiam videre me ipsum in 3. part. tract. 3. resol. 6.

Sup. hoc lege doctrinam Ref. not. seq. & in tom. 2. tr. 5. Ref. 16. & recitantes in tom. 7. tr. 2. ex Ref. unica §. Nec valet §. 6. Respondeo non esse, & in tom. 4. tr. 8. Ref. 36.

RESOL. VI.

An in forma Sacramentorum interruptio detur parvitas materia? Ex p. 5. tr. 5. Ref. 41.

§. 1. Respondeo affirmativè cum Gamachæo in summa Theolog. in 3. part. D. Thom. quæst. 60. cap. 4. ubi docet quod circa verborum interruptionem & interpolationem, si Minister prolatis aliquot verbis moram faciat, deinde addat reliqua, tunc standum arbitrio viri probi ac prudentis, ita ut si disjunctio & mora fuerit diuturnior, nec ordinariè moraliter videatur esse una oratio, sed duæ orationes, aut pereat verborum sensus nullum omnino sit Sacramentum: si distantia & mora fuerit brevior, ut non impediatur orationis sensum, & unitatem, Sacramentum è contrario verum censeatur, quia est solum mutatio

Quæ hic est infra Ref. 62. & lege etiam aliam Ref. ejus not.

Alibi in tom. 1. Ref. 1. & in tom. 2. tr. 5. Ref. 16. & in tom. 7. tr. 2. ex Ref. unica §. Nec valet §. 6. Respondeo non esse, & in tom. 4. tr. 8. Ref. 36.